

Entrevista a Santiago Dexeus

“El nou supòsit de la llei de l'avortament és una mica absurd”

Santiago Dexeus Trias de Bes (Barcelona, 1935) ginecòleg. Cap del departament d'Obstetrícia i Ginecologia de l'Institut Dexeus i pioner de les tècniques de fecundació *in vitro* i dels embarassos per embrió congelat.

El veig indignat, doctor Dexeus.

—És que no hi ha cosa pitjor que els tècnics. Hi havia una frase de Pompidou que deia: hi ha tres formes perquè un home es perdi completament: les dones —jo dic el sexe—, el joc i els tècnics. La primera és la manera més agradable; la segona, la més ràpida; i la tercera, la més efectiva. Quan ve un tècnic, em poso malalt.

—*Jo pensava que els metges no es posaven malalts.*

—Els metges ens posem molt malalts, el que passa és que ens automediquem i anem aguantant.

—*¿No van al metge els metges?*

—Jo, sí. Un cop a l'any. Em faig una revisió.

—*¿Vostè quan va saber que els xiquets no venien de París?*

—No me'n recordo, però suposo que com tots els nens, quan vaig tenir les primeres sorpreses d'obertura al món. Pensi vostè que en la meua època els temes de natalitat i sexologia es tocaven molt tangencialment. No com ara, que molts pares inclús s'avancen a la curiositat de les criatures. Que també crec que és un error perquè, a les criatures, se les ha d'influir en el sentit de donar-les una resposta correcta, però quan la demanen. Només convé avançar-se quan un veu que la criatura no diu la veritat i no s'atreveix a preguntar certes coses. Ara: agafar un nen de quatre anys i dir-li ara t'ho explicaré tot, és un error. Crea confusió.

—*¿Hi ha una edat?*

—No, la curiositat és progressiva i està en funció de l'ambient en què es desenvolupa la criatura.

—*¿El seu pare no li ho va explicar?*

—No. La cosa va arribar com arriba habitualment. En aquella època la qüestió sexual estava molt supeditada a la normativa dictada per la religió.

—*¿Saber la veritat el va sorprendre?*

—Ha passat tant de temps que no crec que em sorprengués gaire des del moment en què no em va traumatitzar gens. El que sí que em va traumatitzar, com a molts que tenen la meua edat, va ser passar d'un món de protecció familiar a un món com la universitat.

—*¿La seua és la generació més castigada de la història contemporània?*

—Nooo. La meua generació va utilitzar la paraula, que és la primera forma d'expressió política que un pot tenir. L'escrit te'l poden treure, però la paraula, no. Pots cridar *¡Abajo el régimen!*, però no escriure-ho per la censura. Nosaltres vam aprofitar la capacitat d'expressió per protestar. La generació silenciosa va ser la dels que ara tenen seixanta, seixantacinc anys. Aquests sí que no van dir mai res.

—*L'ofici que fa ¿el va decidir vostè o ha seguit la tradició?*

—Crec que la medicina no és una funció, és una vocació. És possible que hagués escollit la medicina per l'exemple del meu pare, del meu germà i del meu oncle, però per altra banda en aquells moments, igual que ara, es tenia en compte la possibilitat econòmica d'aquella carrera. I en aquell moment es parlava primordialment d'advocats i metges, tot i que ja començaven els enginyers. Aleshores, si la meua decisió hagués estat pulsiva, penso que al llarg de la carrera hauria fracassat i me n'hauria passat a una altra. La medicina per mi és una passió.

—*Un dels seus avis va ser advocat i l'altre metge. En tot cas, no ha trencat la tradició.*

—Sembla molt que hagi estat una cosa dirigida, és cert, però el meu pare em va dir fes el que vulguis. Recordo aquell estiu de decisió, i, d'acord, vaig estar dubtant entre advocat i metge.

—*¿Un metge ha de dir sempre la veritat?*

—El metge, a mesura que es fa gran, cada vegada diu més la veritat sobre si mateix. És el meu cas. Però si vostè es refereix a dir la veritat sobre la malaltia, això és un altre tema. Molt conflictiu. La dificultat més gran és copsar el nivell de veritat que un pacient està disposat a assumir. I imaginem que un pacient té un grau molt baix, és a dir que se li pot dir tot, i que la malaltia és de curs fatal. Malgrat que al començament el metge li hagi dit que és de curs fatal, potser, a mig tractament, que només serà paliatiu, haurà de canviar la forma d'actuar perquè aquell malalt ja no vol saber la veritat. Ja es veu desnonat. O sigui que a cadascú se li ha de donar el seu tipus de veritat.

—*Vostè ha dut molts nens al món, ha inaugurat moltes vides. ¿Què és la vida?*

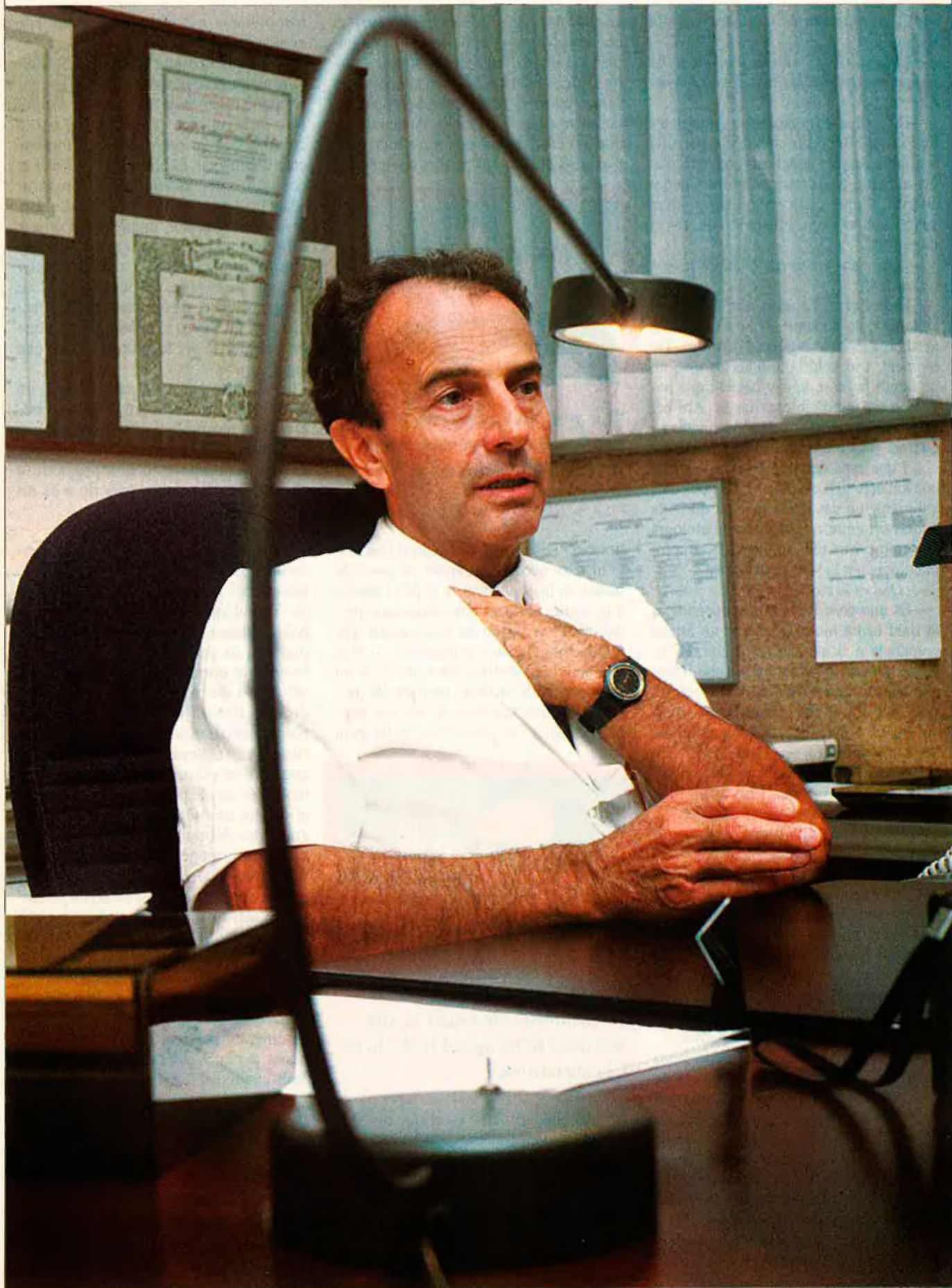
—Bé, la vida evoluciona amb relació a l'especialitat, que és la ginecologia. El meu ofici, que diu vostè, ja no és assistir parts. El meu ofici ara té una gran quantitat de connotacions: ara estic molt dedicat al càncer. La ginecologia s'està dirigint a aspectes quirúrgics, també mèdics, de reproducció humana, de mama, de càncer... Ja és molt àmplia. Ara ja només accepto els parts de les dones que he vist néixer, perquè m'agrada mantenir la relació malalt-metge.

—*Dit això, ¿què és la vida?*

—Estar obert a qualsevol novetat. Quan un es tanca, la vida es tanca i acaba en no-res. Si un està obert, la vida no canvia tant.

—*La seua vocació —no diré ofici, que se m'ofèn— és jugar entre la vida i la mort. Deu ser complicat, ¿no?*

—Vostè sap que vaig agafar una faringitis aguda, i la deu notar ara, i la vaig agafar perquè estava absolutament dedicat a una malalta al quiròfan ahir a la tarda. Ni em vaig adonar que tenia un corrent d'aire fred siberià. Quan ets al quiròfan l'absorció és completa. En aquest

sentit, el quiròfan és molt ofici, molta tranquil·litat.

—*Quin és el màxim de temps que ha passat en el quiròfan durant una operació?*

—He arribat a fer fàcilment entre nou i deu hores. Recordo aquell dia per una raó molt simple: aquella nit havíem d'anar al casori d'una cosina i no vam poder anar-hi perquè quan vaig acabar havia agafat una al·lèrgia brusca i tenia tot el llavi inflat.

—*Què sent un metge quan se li mor un pacient?*

—És horrorós. La mort d'un pacient és evitable o no evitable. Si no és evitable, aleshores és una angoixa horrorosa. De moment, i jo voldria temptar la sort, no he tingut la mort de cap pacient que hagués estat impossible evitar-la. Ara bé, casos molts difícils que passes angoixa i que no veus clarament el que hi succeïx, i que saps que pot desencadenar en una situació de xoc, això sí. Fa pocs dies vaig tenir un cas d'una malalta que tots dubtàvem entre que la simptomatologia fos greu o que ella agreugés la simptomatologia per la seva personalitat.

—*Què és la mort?*

—És una cosa bastant desconeguda, a la qual hi ha molta gent que no arriba preparada o si més no resignada. Hi ha hagut gent molt honorable i intel·ligent que han dit que no volien viure més: el meu pare ho va dir. Abans de morir va dir que no volia viure més, que no podia llegir ni concentrar-se. Penso que si em passessin certes coses en la vida, si em traïessin la meua dona i els meus fills, no sé si tindria moltes ganes de viure.

—*Per què ens impressiona tant la mort dels altres?*

—Perquè ens hi veiem nosaltres mateixos. Per exemple, hi ha persones que no poden assistir a aquests sopars de fa vint-i-cinc anys que vam acabar la carrera perquè constitueixen un document immediat que allà passen coses molt serioses. *¿Quants en queden? ¿En quina filera estem?*

—*La ciència i Déu són compatibles?*

—Hi ha gent que hi creu i són bons científics. La ciència és una manera de tenir una religió: que no es confongui això amb que el científic té un poder religiós. Les persones que tenen la sort de creure en un més enllà, tenen una possibilitat més gran de compensar els interrogants i les angoixes que tenim els no creients. Traspasant aquesta pregunta en termes polítics, després de la utopia del socialisme —que sempre ha estat bastant

utòpic, per cert— i després de veure el que comporta el capitalisme —que tampoc és gaire extraordinari—, aquest sentiment de solidaritat de moltes coses que cerca l'home és una forma de religió sobreinteressant. Estàs inclòs en una massa que no és el propi cos sinó una sèrie d'expressions. Si em permet una genera-

JORDI MORERA

“La mort dels altres ens impressiona tant perquè ens hi veiem nosaltres mateixos.”

lització —i és una simple generalització—: la histèria que pot provocar un partit de futbol on hagi guanyat la copa el Barça. Tots sortim al carrer amb banderetes perquè això ens inclou en una societat que oblidat tots els seus problemes. Si fem una activitat solidària amb un veí o un amic per tal de viure un moment de passió col·lectiva solidària, el teu cos perd individualitat i es converteix en un grup

JORDI MORERA

“No he practicat mai l'avortament. He tingut la sort que quan m'ha agafat la llei ja no feia obstetrícia.”

de gent solidari. Això és el que propugnen els profetes actuals d'aquestes religions que sorgeixen, com la Iglesia Evangelista del Tercer Domingo. Gent que no sabia què fer i que el diumenge s'avorrien, ara van a cantar agafats de la maneta.

—*¿Es normal que hi haja mig món vo-*

lent posar-se a règim mentre l'altre mig es mor de fam?

—És lògic que mig món vulgui posar-se a règim perquè tots els missatges publicitaris estan destinats a cossos magnífics, meravellosos, joves. Però d'això a creure's que és convenient aprimar-se com un imbècil, és absurd. Cadascú té el cos que li correspon i ha de procurar adaptar-se a aquest cos. Intentar canviar-lo al cent per cent és inútil. És del primer llibre de patologia general: hi ha tres biotips: pícnic, atlètic i astènic. L'astènic, que és el prim, per més que faci no s'engreixarà; el pícnic per més que faci mai serà un figurí, i l'atlètic és l'únic que pot orientar-se per la gimnàstica o el que sigui.

I que l'altre mig món passi fam, és un problema molt seriós, polític, que demostra la insuficiència dels sistemes polítics per ser justos a un nivell supranacional. Ara li faig jo una pregunta a vostè: *¿Espanya és un país ric o és un país pobre?*

—*És un país de rics i de pobres.*

—D'acord, i segons ens diuen, desenvolupat. Diuen que aviat entrarem en els països més rics. Però jo contestaria que no. Tecnològicament, Espanya és un país pobre. Mentre no tingui tecnologia pròpia, serà un país pobre. Depenem de la tecnologia estrangera. Comencem a mirar aquest despax i el que vostè porta: disseny italià i llums italianes; això, nord-americà; el seu cassette, japonès... Nosaltres segurament enviarem la baquelita o el plàstic, però ens ho tornen molt més car. Espanya és un país que té al davant una sèrie d'interrogants molt grans des del punt de vista del seu desenvolupament general.

—*En una època vostè va creure en un partit polític. ¿Avui creu en algun partit?*

—Jo mai he tingut carnet de cap partit polític, mai. Quan era jove, molt jove, em vaig adonar que el que jo feia era estudiar, i no podia seguir una disciplina de partit clandestí. De gran, de metge, si vaig comprometre'm en un moment determinat en política, va ser perquè vaig passar per unes circumstàncies personals molt angoixoses. La meua dona no em va poder aconsellar perquè estava malalta —aquestes són les circumstàncies—. Va ser un cant de sirena i el meu ego es va sentir molt gratificat i vaig caure en l'idioma dels polítics, que és un idioma embolicador meravellosos. I si els polítics no fossin uns embolicadors meravellosos, serien uns polítics mediocres. Bé, jo vaig entrar en aquell joc, que vaig aban-

donar de seguida, i mai més m'he deixat embolicar. Les meves idees són conegudes: crec que sóc un home suficientment progressista, defensor de la igualtat dels drets del ciutadà, i per tant defensor de les dones.

—*Vostè havia dit que la dona era un ésser superior a l'home.*

—Ho he dit moltes vegades, però sempre des del punt de vista corporal. El mecanisme corporal de la dona és més desenvolupat, i està per veure si la dona no és superior. El problema de la dona és que no la deixen crear un món a imatge i semblança seva. Potser en un món de dones l'agressivitat seria més minsa i les relacions més clares. Seria una altra cosa.

—*¿Com conceptua el nou supòsit de la llei de l'avortament?*

—Aquí calia que es definissin: si volien fer una llei permissiva totalment o si volien fer una llei restrictiva parcialment, encara que fos més o menys permissiva. Bé, jo el discurs sobre la interrupció de l'embaràs sempre el començo amb la mateixa frase: no es pot estar a favor de l'avortament o en contra; s'està a favor o en contra d'unes lleis que el regulin. Si la pregunta és si estic a favor d'unes lleis, la resposta és que sí. ¿Com han de ser aquestes lleis? Fixi's: si vostè compara el que es va escriure a la premsa quan es van despenalitzar els anticonceptius a l'any 75 amb el que s'ha escrit ara per l'avortament, la relació, segurament, és de 100 pàgines allà

contra 10 aquí. I el tema és molt més seriós. No és prendre's una píndola, posar-se un diafragma o un preservatiu, no, és interrompre o no un embaràs. I en canvi, ningú en fa cas. ¿Per què no? Perquè la gent sap que, tenint en compte el grau de desenvolupament de la societat actual, si una dona considera que ha d'interrompre el seu embaràs i els tres supòsits que existien abans no preveïen la seva postura, amb una quantitat relativament mòdica pot avortar. I que aquesta dona que pot avortar clandestinament passarà el seu problema com a psicològic. Aleshores, aquest nou supòsit, al meu entendre, és una mica absurd. Crea un nou desconcert.

—*El fet de ser partidari de la regulació de l'avortament ¿li ha causat algun problema amb el gremi?*

—Jo vull que una situació que tots sa-

bem que és socialment certa es legalitzi de la manera més convenient. I jo, personalment, em reservo la meua actitud davant el problema. Jo puc estar a favor de licitar l'avortament i, en canvi, no practicar-lo. Per quina raó. Perquè és una situació que no m'agrada i perquè no la vull fer ja que tinc una altra activitat.

—*¿L'ha practicat en alguna ocasió?*

—No mai. He tingut la sort que quan m'ha agafat la llei jo ja no feia obstetrícia.

—*¿Som menys ignorants sexualment?*

—El progrés del coneixement sobre reproducció humana en l'individu espanyol ha augmentat notablement. La prova és la natalitat, que ha baixat terriblement. I això planteja un problema, per cert. I l'altre aspecte és si l'espanyol practica una forma de fer l'amor més desenvolupada

El temple de la gènesi

A aquest filòsof amb bata blanca, verb seductor i cara d'home bo un li confiaria fins la cartera als dos minuts de conèixer-lo. Això, sense ser determinant, deu haver contribuït al seu èxit en una professió que ell confon amb la passió i en què ha aconseguit ser el representant més notable. S'ha passat la vida inaugurant la vida, per això adora la dona, oficiant la ciència en els quiròfans, que són els temples on produeix la gènesi i sana els leprosos.

que fa uns anys enrere. I és segur que sí. Ara: que l'orienti bé en el seu context personal, ja és una altra cosa. Em fa la impressió que ens estem saltant algunes etapes del coneixement sexual, donant-les per sabudes, i això pot crear buits a la persona. Per exemple, la campanya del preservatiu. Donava per fet que un adolescent sabia què era un preservatiu i tenia necessitat de posar-se'l, i si hi ha un adolescent que no sap ni com es posa ni té cap necessitat, li crea una teòrica angoixa. Per una raó: aquest noi no s'ha plantejat el problema.

—*¿Una frustració sexual pot causar dolors somàtics?*

—Sí. Això pot passar en una dona frígida que tingui vida sexual però que no la senti per la raó que sigui. Això li va creant una angoixa que somatitza el seu problema psíquic en de dolor i molèstia.

—*Aquella frase feminista de no hi ha dones frígides sinó homes impotents, ¿és certa?*

—Es poden donar les dues situacions. Hi ha homes absolutament preocupats i atents amb les seves companyes i aquelles noies, per un rebuig sexual subconscient i per més que facin aquests homes, no podran gaudir mai de l'acte sexual. És un problema psiquiàtric.

—*¿La menopausa té repercussions mentals o això són romanços?*

—La menopausa és un canvi hormonal. Si aquest canvi és bruscat i acusat, pot crear problemes. Que també poden ser d'ordre psíquic perquè pot alterar la transmissió nerviosa. No descuidem que aquest problema arriba en una etapa psicològicament difícil per a la dona. En un món en què la bellesa és l'única cosa im-

portant, recordar-li que s'ha fet gran és desagradable. I si la societat està en contra i les senyals, és lògic que es creïn uns problemes paramèdics

—*¿Quina opinió li mereixen els parts musicals, a fosques, en l'aigua?*

—Si vostè porta un cec a un espectacle de llum i de color o porta un sord a un concert i en acabar els pregunta què els hi ha semblat, suposo que està en un notable error. El fet és sord i cec, i a més, estem teoritzant sobre un individu que quan pugui parlar ja no tindrà ni la més mínima vivència de tot això. Em semblen teories que no tenen cap sentit, que només amaguen

els interessos de certa gent.

—*¿Tampoc és cert que la música tranquil·litza el fetus?*

—El fetus està molt bé com està, com ha estat durant mil·lennis. Les nostres súper rebesàvies parien a quatre potes probablement i hem anat evolucionant de manera correcta.

El que necessita realment el nen són uns pares, perquè malgrat tot la família continua sent el suport de l'individu. I aquesta és la cosa interessant: que intentem fer famílies.

—*Escolte, ¿s'ha de morir amb el cos ben usat, inservible, o sa i intacte?*

—L'ideal és morir-se de vell, plàcidament. Si s'és vell i el cos està fet una porqueria, es tindran uns problemes terribles a l'hora de la mort.

Miquel Alberola